

De Kinkhoorn 12

Nieuwsbrief van de Stichting Kingma State. Samengesteld uit de oorspronkelijke tekstbestanden van de redactie.

Inhoud

1. Voorwoord
2. Betekenis van de zwaan in het helmteken Lezing Terluin
3. De Kingmadag 2005
4. Divers
5. Hero Petri Kingma
6. Kingma Kronkels Smullen
7. Kingma State a.d. waddenkust
8. Wetenswaard
9. COLOFON

Voorwoord

Op bescheiden schaal hebben we op Zaterdag 2 juli de tweede internationale Kingmadag gehouden. Zoals bekend was de animo vanuit Nederland te klein om het groter op te zetten. Niettemin was het een geslaagde en gezellige dag. Een verslag volgt in dit nummer.

Nogmaals heb ik mij verdiept in het raadsel van de Kingma State aan de Waddenkust. Ik ben er niet echt uitgekomen. Het meest waarschijnlijke lijkt een verschrijving van Keijma naar Kingma.

Een probleem is dat je met 300 tot 400 jaar oude documenten te maken hebt en die zijn niet altijd even helder en systematisch.

Er is echter een nieuw gezichtspunt opgedoken en hierover zal u in een volgend nummer meer kunnen lezen.

Tjeerd Kingma gaat aan de hand van de lezing van Terluin in op de betekenis van het helmteken in het Kingmawapen en beschrijft verder het woelige leven van dominee Hero Pieters Kingma.

We hebben deze keer een rijk gevulde portefeuille met weetjes in de rubriek Wetenswaard en verder komt er een boek uit over Kingma's van de hand van F. Thoomes-Kingma.

Vóór het smullen wordt in de Kronkels eerst nog een welgemeende waarschuwing voor de ons (maar u wellicht nog niet) bekende fake genealogiën.

Zoals altijd weer veel leesplezier gewenst.

Kees Kingma, Voorzitter

Betekenis van de zwaan in het helmteken Lezing Terluin

De betekenis van de zwaan in het helmteken van het Kingmawapen

Vervolg van de lezing over heraldiek door de heer J.C. Terluin op 20 november 2004 te Zweins

Het helmteken op het wapen van de Kingma's wordt gesierd door een uitkomende zwanenhals met halsband. Het symbool van de zwaan heeft betrekking op de zwanenjacht, waarbij de halsband aangeeft het recht van de state heer tot het houden van zwanen.

In de middeleeuwen was iedereen gerechtigd tot de zwanenjacht. De Bourgondiërs maakten de zwanenjacht tot een privilege. Wie van oudsher de zwanenjacht hadden uitgeoefend, hadden aanspraken.

Omdat de heerschappen en eingeërfden meestal geen schriftelijke bewijzen voor hun zwanenjacht konden overleggen en de zwanenjacht ook tot vele twisten aanleiding gaf, kreeg raadsheer Everardus Nicolai in 1529 opdracht de aanspraken van de bewoners van Harlingen, Franeker en de Vijf Delen vast te leggen.

Het kwam tot een zogenaamd zwanenboek, dat een opgave bevatte van de districten waar een zwanenjacht bestond en de door de eigenaren van de zwanen gebruikte merken op de nebbe en zwemvliezen.

Tijdens de Republiek kreeg de stadhouder de het recht van de zwanenjacht, maar ook toen bleven de oude zwanenjachten in stand.

Doordat de zwanen begerenswaardige objecten waren (o.a. schrijfpennen van de veren en het zwanendons), werd op de zwanenjacht veel inbreuk gemaakt. Een enkele boerderij, bijv. de voormalige state Hoxwier bij Mantgum, heeft ook nu nog het recht van de zwanenjacht.

De uitkomende zwaan op het helmteken vormt een fraaie versiering op het wapen van de Kingma's.

Wapen familie Kingma met helmteken

De Kingmadag 2005

D

e Kingmadag 2005 – Het eerste lustrum

Door uw reporter ter plaatse: Jeroen Kingma

De meeste van u zullen zich ongetwijfeld nog herinneren dat wij in juni 2000 de eerste Kingmadag hebben georganiseerd. Ruim 400 Kingma's en familieleden met een andere achternaam hebben toen zeer genoten van een prachtige cultuurhistorische en vooral ook gezellige dag. Dat smaakt naar meer. Vanuit verschillende kanten werden wij vorig jaar weer benaderd met de vraag of wij voornemens waren dit in het eerste lustrum jaar wederom te doen.

Wij hebben de handschoen opgepakt en zijn aan de slag gegaan. Na aanschrijving van duizend Nederlandse en driehonderdenvijftig buitenlandse Kingma ontvingen we voor ruim honderdenvijftig deelnemers aanmeldingen waarvan ruim vijftientig uit het buitenland.

Veel minder dan we hadden gehoopt gezien het vorige succes en vooral te weinig om een goed programma voor een draagbare prijs te kunnen organiseren. We hebben toen het moeilijke besluit genomen de dag alleen te organiseren voor onze buitenlandse familieleden, aangezien een redelijk deel hiervan de reis al had geboekt.

Het resultaat was een zeer leuke dag met een bonte spreiding Kingma's uit alle windstreken van de wereld. Naast verschillende variëteiten Engels, waren Duits, Spaans en natuurlijk accentrijk Nederlands de voertalen van de deelnemers uit Australië, de Verenigde Staten, Canada, Chili, Zwitserland, Duitsland en Nederland. Uiteindelijk heeft ook een Nederlandse Kingma familie, die een buitenlandse Kingma, als gast had de dag nog opgeluisterd. Zij hadden hun familieweekend in Franeker gepland zodat deze met de Kingmadag kon worden gecombineerd.

De dag begon met een ontvangst in het bijzonder fraaie oude stadhuis van Franeker, dat nu alleen nog voor ceremoniële gelegenheden wordt gebruikt. Na de koffie heette de onze voorzitter iedereen welkom en in het bijzonder mevrouw Haveman, de burgemeester van Franeker, die de dag met een zeer leuke toespraak opende. Zij had de archieven nog eens doorgenomen en greep terug op de lange historie van Franeker en de rol van de Kingma's hierin. Hierbij bleef het brug incident met Johan Maurits en Ignatius van Kingma niet onvermeld (zie Kinkhoorn 1).

Als dank voor de hartelijke ontvangst door de stad Franeker overhandigde onze voorzitter aan de burgemeester een prachtige Makkumer tegel met een afbeelding van de Kingma State. Hierna vertrok het gezelschap richting het dorpshuis in Zweins.

Daar werden drie groepen geformeerd die ieder op weg gingen naar hun eerste onderdeel van de rondleiding. Aangezien van de deelnemers vrijwel niemand Zweins eerder had bezocht, was gekozen voor een vergelijkbare rondtocht als in 2000.

it leverde weer leuke beelden op van rondwandelende Kingma's van de Kerk via het state terrein naar Kingmatille en terug. Ook de aanwezige paarden liet de plotseling toegenomen interesse voor het kleine Zweins niet geheel onberoerd zoals de bijgaande foto toont.

I

n

de Kerk van Zweins verschaft Joost Kingma inzicht in de verbinding van de Kingma's met de kerk in Zweins en de hier begraven Kingma's. Natuurlijk werd hierbij ingegaan op de beschadigde grafstenen waarvan alle familiewapens zijn verwijderd, als ook de steen met Kingmawapen die later bij de restauratie in de vloer is geplaatst, maar waarschijnlijk niet uit de kerk afkomstig is.

Kees Kingma heeft in Kingmatille het oude Theehuis van de Kingma State laten zien. Ook de ontwikkeling van Kingmatille, als dorpje met over de oude trekvaart de brug, waaraan zij haar naam mede ontleent, naar het huidige kleine lintdorp langs het Harinxmakanaal is uitgebreid aan de orde gekomen.

Natuurlijk kon ook een rondleiding op het stateterrein niet ontbreken. Ondergetekende had het genoeg dit zowel in het Engels, Nederlands als enigermate ongepland in het Duits te verzorgen. De vroeger aanwezige geiten houden sinds dit jaar het gras niet meer kort. Dit was goed te merken, vooral voor degenen die de goede raad stevige wandelschoenen mee te nemen hadden gemist. Zonder uitzondering blijken Kingma's doorzetters en kregen zij allen het hoogtepunt van dit stuk van de rondleiding te zien: de met lint uitgezette omtrek van de state op basis van het in 2004 uitgevoerd archeo-logisch onderzoek.

N a een verkwikkende pauze in het dorpshuis bracht Kees Kingma een uitgebreide presentatie over de historie van de State, de ontwikkeling van het Kingmawapen, onze achternaam en verschillende andere wetenswaardigheden. Dit alles gevolgd door een geboeid publiek.

Hierna splitsten de wegen van de Nederlandse en de buitenlandse gasten. De eerste groep vervolgden hun familieweekend. Wij sloten de dag waardig af met een borrel en Hollands buffet met onze buitenlandse gasten in de oudste studenten kroeg van Nederland. Al met al weer een zeer aangename en geslaagde dag. Wie weet komt er over vijf jaar weer een kans...

Divers

Mijn voorouders Kingma

Binnenkort verschijnt:

“Mijn voorouders Kingma”, door F.Thoomes-Kingma Twee eeuwen Oostdongeradeel (1650 – 1850)

Een eeuw in Tietjerksteradeel (1850 – 1950).

64 blz.

Het boekje wordt toegezonden na overschrijving van € 9.50 (incl. verzend- kosten) op giro 118143,

ten name van F.Thoomes-Kingma te Culemborg

Loop er niet in!

In het najaarsnummer van het kwartaalblad van het C.B.G. het Centraal Bureau voor Genealogie in den Haag stond een artikel dat waarschuwde voor de activiteiten van de “Stichting Genealogie Nederland”.

Deze “Stichting” stuurt brieven rond waarin zij voor € 49,95 een uitgave aanbieden getiteld “De Kroniek van het oude geslacht”. Vult u hier maar uw familienaam in.

Kort daarna kreeg ik ook zo’n brief in de bus met een “prachtige” aanbieding. Zelfs met 35% korting als ik de uitgave voor 21 oktober 2005 bestelde. De brief was ondertekend door Willem Lambertus J.J. Pince van der Aa voorzitter van de bovengenoemde Stichting.

Het lijkt allemaal veel op de brieven die tussen 1993 en 2001 verspreid werden door een Rotterdamse boekhandelaar. Hoewel deze man al in 1997 door het Haagse gerechtshof is veroordeeld tot een boete van 25.000 gulden en in 2004 nog eens veroordeeld is in België blijft hij het steeds weer proberen om absoluut waardeloze genealogieën en familiewapens te verkopen. Ook in Duitsland en Engeland. Loop er dus niet in ondanks alle garanties en kwaliteitscertificaten die beloofd worden.

Kees Kingma

Hero Petri Kingma

Ds. Hero Pieters (Petri) Kingma

Pieter Jelles Kingma was van 1560–1610 als eigengeërfde woonachtig op Kingma State te Zweins en lid was van de Gedeputeerde Staten van Friesland (1601, 1604). Zijn zoon Hero Petri Kingma is volgens de “Friese Synode Verslagen van 1621-1650” geboren in 1596 te Zweins. Hij huwde op 27-jarige leeftijd met Jancke Adema en huwde voor de tweede keer met Minck Minckes.

Hero was in 1617 student op de Hogeschool in Franeker, predikant in Itens (1624-1627), Oosterwierum (1627-1641) en in Sneek van 1641 tot zijn overlijden op 31 juli 1667.

Hij komt in de verslagen van de Synode nogal eens voor. Zo had de gemeente Itens in 1623 twee beroepen uitgebracht, namelijk op Hero Petri Kingma en op Matthaeus Petri, zoon van ds. Petrus Vomelius. Het geschil dat ontstond werd gewonnen door Hero met steun van de Gedeputeerde Staten. De Synode legde zich hierbij neer.

In 1636 doet zich een soortgelijke situatie voor. De deputaten uit de Friese Synode bemoeien zich met de twee beroepen die de gemeente Oosterend heeft uitgebracht op Sibrandus Atsma en Hero Petri Kingma. Na een zitting van drie dagen kiest men, anders dan in de classis Sneek, voor Sibrandus Atsma die de meeste stemmen kreeg.

Op 7 juni 1642 opent ds. Hero Petri Kingma de Synode vergadering en wordt dan als preases gekozen, op 11 juni sluit hij de vergadering af.

In de Leeuwarder Courant van 19 februari 1977, komt een wat pikant en pijnlijk facet van het leven van deze dominee naar voren:

“Zij waren er in soorten, de domineesvrouwen. Wij ontmoeten in de zeventiende eeuw Minck Minckes, de tweede vrouw van ds. Hero Petri Kingma. Deze was in zijn tijd een der vooraanstaande predikanten, die o.a. van 1641 tot zijn dood in Sneek stond. Hij werd zeer geëerd, zat Synodes voor en trok een volle Martinikerk in Sneek. Maar al wie daar kwam, zijn vrouw Minck niet. Deze tweede Martha was, zo werd in 1666 geconstateerd, toen negen jaar lang niet in de kerk geweest. Zij gebruikte de zondag als werkdag. De kerkenraad is uit respect voor “vader” Hero zeer mild, maar eigenlijk moest zijn vrouw het Avondmaal worden ontzegd. Hero Kingma schaamde zich diep en vertelde dat hij haar met geen stok kon dwingen. Misschien is hij het jaar daarop van pure ellende overleden.”

Deze geschiedenis heeft de twee zonen van Hero er niet van weerhouden om ook het beroep van predikant te kiezen.

Tjeerd Kingma

Bron: Teade Kingma

Kingma Kronkels Smullen

Kingma Kronkels Joost Kingma

Smullen

Genealogie houdt ons altijd erg bezig, schreef ik vorige keer in deze Kronkels. Dat blijft zo natuurlijk en dat betekent dat we er deze keer in de najaarsbijeenkomst de hoofdschotel van maken. Voor de grote lijn dan. Voor de kleine bijgerechten moet ik het toch steeds hebben van wat ik zo van deze of gene te horen of toegestuurd krijg.

Zo trakteerde een goede vriend me een dezer dagen op de verheugende mededeling dat we familie zijn. Hij keek er erg blij bij. Nu spelen onze dochters zo vaak met elkaar dat we al eens gezegd hadden, dat het wel haast zusjes leken. Maar goed, dat was nu ook genealogisch een bewezen feit. Een zekere Metske Siebes van der Leest (1767-1835), voorvader van mijn vriend, hertrouwt, na een eerder huwelijk met Rinske Geerts, op 5 juni 1811 met een meisje Kingma, te weten Trijntje Jacobs Kingma, geboren op 8 juni 1774 in Wanswerd als dochter van Jacob Jans Kingma. Een beetje een oude snoeper, die Van der Leest.

Ook smullen is het feit dat we nu zeker weten dat onze kolonel Ignatius van Kingma (1621-1700) niet alleen schriftelijk contact onderhield met de Friese Stadhouder Willem Frederik van Nassau (1613-1664), maar dat hij hem ook regelmatig in den lijve ontmoette. En wel om gezamenlijk de maaltijd te gebruiken.

Willem Frederik hield tussen 1643 en 1654 een dagboek bij¹ en op zaterdag 10 juli 1649 schrijft hij daarin: ‘Exercities gedaan. Wezen wandelen op het huis te Swichum, dat aangenaam en fraai is, met veel oude schilderijen en wapens in de ruiten. Ik at met Erentruyter, Focke Jacobs, Hemmema en Kingema...’ Uit de voetnoot blijkt dat het hier om Ignatius van Kingma, militair in het Staatse leger, gaat. Overigens maakt hij zeer regelmatig melding van etentjes met officieren, dus Ignatius zal daar vast vaker bij hebben gezeten om een vorkje mee te prikken. Smullen.

[1](#) Te lezen in De Friese Geschiedenis in meer dan 100 verhalen, samengesteld door Kerst J. Huisman. De relevante tekstgedeelten ontvangen van Herre Kingma.

Kingma State a.d. waddenkust

De Kingma State aan de waddenkust (2)^{[1](#)}

In het “Streekarchivariaat N.O. Friesland” in Dokkum kwam één document voor met de naam “Kingma” als naam van het goed (grond en bebouwing), namelijk het stemkohier van Nes uit 1684-’85.

Het register van aanbreng uit 1511 in Tresoar kon mogelijk een verklaring geven, maar het bleek niet mogelijk verband te leggen tussen de belastingbetaler en de betreffende grond. Ook kwam onder Nes niet de naam Kingma of Keijma voor.

Het stemkohier uit 1640 vermeldde onder Nes bij perceel 3 Keijma als naam van het goed en de secretaris Cornelis Vermees als eigenaar.

Perceel 3 in het stemkohier komt overeen met perceel 62 op de prekadastrale kaart en in het floreenkohier uit 1700, waarbij dan als eigenaar wordt vermeld de grietman Jhr. Ernst van Aylva (de **v** in deze naam wordt als **u** uitgesproken).

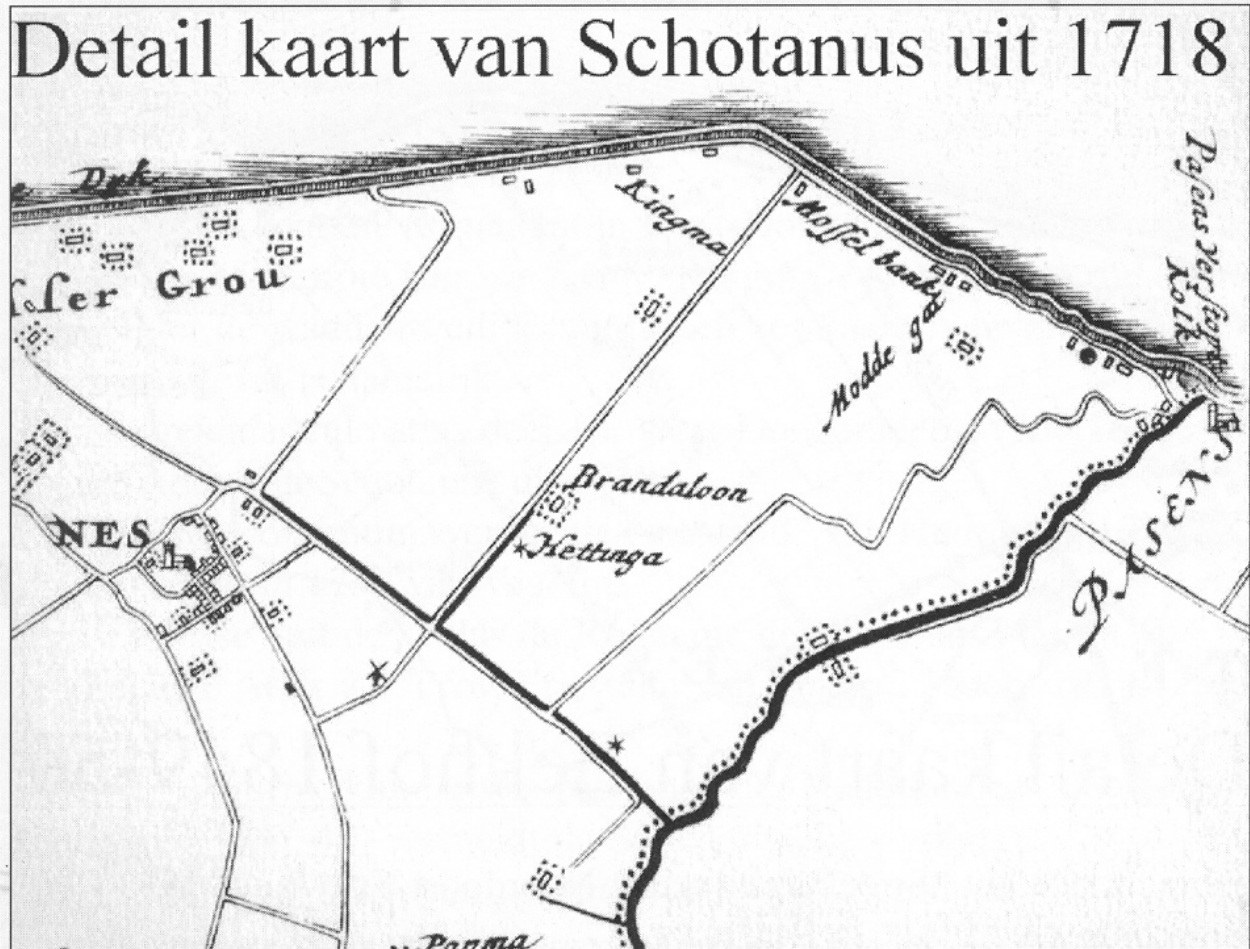
Het perceel 62 is een langgerekt stuk grond dat langs de waddendijk ligt tussen deze dijk en het perceel 88 waarbij onder andere op de kaart van Eekhof de naam Kingma is vermeld.

Nu laat de kaart van Schotanus nog een huis zien iets ten oosten van Kingma. Dit huis kan op perceel 3 ofwel 62 bestaan hebben en zou dus Keijma geweest kunnen zijn. Ook Kr.

Boelens doet in zijn boekje over Nes^{[0](#)} deze suggestie. Latere kaarten laten dit huis niet meer zien, maar bij het verdwijnen van een stemdragend huis gaat het stemrecht normaliter over op de eigenaar van de grond, in 1700 is dat de voornoemde grietman.

In het stemkohier van 1698 wordt perceel 3 ofwel 62 ook aangeduid als Keijma met de grietman Jhr. Ernst van Aylva als eigenaar en Jan Douwes (de oude) als gebruiker. Deze Jan Douwes wordt in het floreenkohier van Nes uit 1700 aangeduid als eigenaar van perceel 88 waarop het huis staat dat op diverse kaarten wordt aangegeven als Kingma. Het is denkbaar dat Jan Douwes het aangrenzende perceel 62 dat hij aanvankelijk huurde later in eigendom

heeft gekregen en daarmee het stemrecht van Keima waardoor dit verhuisde naar het huis op perceel 88. Erg waarschijnlijk is overigens dit niet. In 1708 was perceel 62 nog steeds eigendom van van Aylva.

Het blijft vreemd dat alleen in het stemkohier van 1684-'85 de naam Kingma voorkomt. Er voor en er na in de stemkohieren van 1640 en respectievelijk 1698 is de naam Keijma vermeld.

Dit maakt het waarschijnlijk dat er sprake is van een verschrijving.

Hiervoor pleit ook wat Boelens zegt in zijn boekje over Nes: “Keyma, dit is een zeldzame naam. Ik geloof niet dat die elders voorkomt. Mensen die die naam dragen heb ik niet kunnen vinden.”

De naam Kingma was wel bekend. Als de lange ij of y in Keijma of Keyma op z’n Fries als “i” werd uitgesproken is de vergissing nog meer voor de hand liggend.

Misschien komt, je weet maar nooit, de ware oplossing ooit nog eens aan het licht. Dat zal dan wel van iemand anders moeten komen.

Kees Kingma

[1](#) Vervolg van het gelijknamige artikel in Kinkhoorn 11

[0](#) NES in doarp yn'e Dongeradielen. Biskreaun fan Kr. Boelens; 1949-'50.

Wetenswaard

Restauratie Kerkje Boer start in 2006

In Kinkhoorn 7 (april 2003) hadden we een artikel over het kerkje in Boer, een dorpje in Franekeradeel, ± 3 km noordoostelijk van Franeker gelegen langs de weg van Dongjum naar Ried.

Wat het kerkje voor ons interessant maakt is de preekstoel. Die is namelijk in de 17^e eeuw aan het kerkje geschonken door de ons welbekende Kolonel Ignatius van Kingma. Op het voorpaneel is een wapenschild te zien. Daaronder is de naam van de schenker aangebracht “I.V.KINGMA” (zie foto).

We constateerden toen dat het kerkje in vervallen staat verkeert en dat de al 20 jaar lang voorgenomen restauratie dringend nodig is.

Recent kregen we bericht van de Stichting Alde Fryske Tsjerken, die eigenaar is van het kerkje, dat de rijkssubsidie voor restauratie is toegekend en dat men voornemens is om in 2006 te starten met de werkzaamheden. Ook het interieur van de kerk, waaronder orgel en kansel, wordt meegenomen in de restauratie.

De rijkssubsidie dekt echter niet het gehele benodigde bedrag. Reden voor de Stichting Alde Fryske Tsjerken om haar donateurs te vragen een extra bedrag te storten om de restauratie mogelijk te maken. Als stichting Kingma State hebben we besloten om hieraan gevolg te geven, gezien de relatie die wij als Kingma's met het kerkje hebben.

Wij zouden echter onze donateurs willen stimuleren om ook een bedrag over te maken op rekening nummer 29.81.00.703 bij de Frieslandbank t.n.v. Stichting Alde Fryske Tsjerken o.v.v. Donatie restauratie kerkje Boer.

Het kerkje, prachtig gelegen in het ‘terpelân’ van Noordwest-Friesland, is uw bijdrage meer dan waard.

Duitse Kingma's in beeld

Onze website is recent aangevuld met een door Ralf Kingma uit Friesenheim (Schwarzwald, Duitsland) gemaakte Duitse vertaling van de eerste 9 nummers van De Kinkhoorn. Hij heeft de tekst waar mogelijk aangevuld met eigen afbeeldingen en foto's. Noeste arbeid met een knap resultaat.

Naast de reguliere Kinkhoorns heeft hij een ‘Sonderausgabe’ van De Kinkhoorn gemaakt. Deze omvangrijke uitgave doet verslag van de resultaten van zijn ‘Ahnenforschung’ vanaf 2002 in Friesland, op zoek naar de voorouders van de Duitse Kingma's. Zijn grootvader Jan Bontjes Kingma is geboren in Lions (Leons, tussen Winsum en Jorwert, het kleinste dorpje van Friesland met 22 inwoners, een kern en een kerk) en is met zijn broer Bontje Bontjes in 1898 als 16-jarige naar Duitsland geëmigreerd. Hij trok uit Nederland weg vanwege de grote werkeloosheid op het platteland en werd boer in Neckargerach (bij Heidelberg). Jan Bontje overleed daar in 1969 op 87 jarige leeftijd.

De Sonderausgabe, die ook een stamboom van de Duitse Kingma's biedt, en de Duitse versies van De Kinkhoorn vindt u op onze website: www.kingmastate.nl.

Blijft herbouw Kingma State een luchtkasteel?

De Stichting Herstel Kingma State, enige jaren geleden opgericht om de herbouw van Kingma State in enigerlei vorm te verwezenlijken, heeft een gevoelige tegenslag ondervonden. En omdat we u als onze warme ondersteuners niet alleen maar over het ‘wel’ maar als het moet ook over het ‘wee’ van onze bevindingen willen informeren, hierbij een kort verslag van de stand van zaken.

Sinds onze oprichting staat in onze statuten dat wij ook de mogelijkheden van herstel of herbouw van Kingma State zullen onderzoeken. Wij hebben daartoe vele contacten gelegd, waaronder regelmatig met het gemeentebestuur van Franekeradeel en het provinciaal bestuur. Daarnaast hebben wij contact gelegd met diverse private en publieke organisaties die mogelijkerwijs als partners bij de herontwikkeling een rol zouden kunnen spelen. In onze donateurbijeenkomsten hebben wij regelmatig verslag gedaan van deze contacten en gesprekken. Daarnaast hebben we, met financiële ondersteuning van onze donateurs en de

bevriende Kingmastichting, door Arcadis een archeologisch onderzoek op de locatie van de voormalige state laten uitvoeren om te zien of we resten zouden kunnen vinden van de gebouwen en grachten. Wat inderdaad, zij het bescheiden, het geval bleek.

In het voorjaar hadden wij wederom een overlegronde met de gemeente, Staatsbosbeheer als eigenaar van het stateterrein en daarnaast met een tweetal woningbouwcorporaties.

Van de corporaties bleek er één geïnteresseerd om met ons de mogelijkheid van gebruik van de locatie voor (senioren)huisvesting nader te onderzoeken.

Wij waren, na enige jaren van zoeken naar en geschikte ontwikkelingspartner hoopvol gestemd. Na uitvoerige analyse heeft deze corporatie ons echter laten weten in het huidige economische klimaat onvoldoende perspectief te zien in het ontwikkelen van woningbouw ter plaatse.

Aangezien wij andere mogelijke gebruiksvormen van het terrein die zouden kunnen leiden tot herbouw al in een eerder stadium als (voorlopig) onhaalbaar hadden beoordeeld, zijn wij tot de slotsom gekomen dat binnen afzienbare tijd herbouw niet tot de reële mogelijkheden behoort.

De Stichting Herstel beraadt zich nu op het vervolg.

Wij houden u op de hoogte.

De Kingmaschool te Amersfoort (vervolg)

In De Kinkhoorn 9 (april 2004) schreef ik een artikel over Kingmascholen in Amersfoort en Amsterdam, gesticht door onderwijzer Fokke Yntes Kingma.

Recent kwam mij nog een artikel onder ogen dat ook aandacht besteed aan deze onderwijzer en zijn vernieuwende onderwijsmethoden.

Een aantal passages uit “Onderwijs in Amersfoort 1850 – 1920” van de hand van dr. M.L.J. Meijer wil ik u niet onthouden.

In haar verslag over 1839 gaf de plaatselijke schoolcommissie de bewaarschool van Kingma een zeer goede beoordeling. "Lieten tot nu toe Bewaarscholen alhier veel te wenschen overig, zoo verheugt de Kommissie zich thans met lof melding te kunnen maken van zoodanige school door den onderwijzer F.Y. Kingma onlangs alhier opgericht (...) De

doelmatige inrigting dezer school en de ijver des onderwijzers, door zijne Echtgenoot ondersteund, geven de gegronde hoop dat deze inrigting al meer en meer aan haar doel beantwoorden en de verlangens der ouders uit den fatsoenlijken stand bevredigen zal.”

‘Fatsoenlijken stand’, dat zouden wij nu niet meer met zoveel gemak opschrijven.

Fokke Yntes Kingma genoot landelijke bekendheid voor de door hem ontwikkelde lees- en zangmethoden.

Onderwijsinspecteur Wijnbeek bezocht Kingma’s school om van nabij mee te maken hoe deze methode in de praktijk werkte.

Hij stak zijn bewondering niet onder stoelen of banken en gaf te kennen, dat het voor onderwijzeressen aan bewaarscholen tijdens hun opleiding vangroot belang zou zijn om enige tijd op de school van Kingma door te brengen.

Fokke Yntes Kingma was een gedreven onderwijzer en een groot pedagoog, die dicht bij zijn kinderen stond en hun een warm hart toedroeg. Zijn verdienste is dat hij(...)in een tijd dat hoofdelijk onderwijs plaats ging maken voor het klassikale systeem, uitging van de persoonlijke creativiteit van het kind. “Het onderwijs moet niet alleen naar de jaren der betrekkingen, maar ook naar de gesteldheid der leerlingen worden geregeld”, aldus Kingma.

P. G. J. van der Kuylen, dir.

Hoewel hij bij zijn aanstelling zich verplicht had om slechts kinderen tot zes jaar op zijn school aan te nemen, bleek dat in de praktijk niet te handhaven.

Vooraf veel ingezetenen uit 'den beschaafden burgerstand' stuurden hun kinderen het liefst naar Kingma. Uit een lijst van leerlingennamen blijkt dat in 1847 iets minder dan de helft van de 71 kinderen op de school van Kingma 6 jaar of ouder was.

Klachten van andere scholen die steeds meer concurrentie ondervonden van Kingma leidden er op 29 juli van dat jaar toe dat Kingma het bevel kreeg de kinderen van boven de zes jaar van zijn school te verwijderen. Zijn inkomen daalde daardoor zo dat hij zich met zijn grote gezin gedwongen zag om Amersfoort te verlaten. Via Leeuwarden, waar hij een paar jaar weer huisonderwijzer was, en Utrecht ging hij naar Amsterdam waar hij een school voor 'spraakgebrekkige' en 'achterlijke' kinderen stichtte. Zowel deze school als de Amersfoortse school bestaan nog onder de naam Kingmaschool.

Joost Kingma

COLOFON

'De Kinkhoorn' is een periodieke uitgave van de stichting Kingma State.

De periodiek wordt toegezonden aan donateurs van de stichting.

U kunt donateur worden door jaarlijks een bedrag van tenminste 12 Euro over te maken op rekeningnummer 55.00.97.538 bij de ABN AMRO bank te Arnhem ten name van Penningmeester Stichting Kingma State.

Oplage: 150 ex.

Verschijnt tenminste twee maal per jaar.

Stichting Kingma State

Secretariaat:

Sterrenboslaan 20, 3972 GD Driebergen

tel: 0343 521212

fax: 0343 517689

e-mail: info@joostkingma.nl

website: www.kingmastate.nl

Bestuur

Voorzitter: C.S.J. Kingma, Emmen

Secretaris: J.H. Kingma, Driebergen

Penningmeester: J.M. Kingma, Arnhem

Bestuurslid: Tj. Kingma, Zwolle

Vormgeving en productie

Drukkerij Bakker Baarn

Deze publicatie is geregistreerd bij de Koninklijke Bibliotheek onder ISSN: 1569-8645

Bij gehele of gedeeltelijke overname van de inhoud van artikelen uit De Kinkhoorn gaarne bronvermelding.

Beeldmateriaal bij dit nummer

Fokke Yntes Kingma